

Gerd Altmann/Pixabay.

Trämekanisk industri

i en
globaliserad värld

Området Futurå Gavlar i Växjö där Derome uppför bostadsrättshus. Källa Deromegruppen.

Ett globalt behov av klimatsmart byggande kombinerat med ökad urbanisering medför att efterfrågan på trävaror sannolikt kommer att öka. Samtidigt begränsar tillgången på skog möjligheterna att öka produktionen. Mot bakgrund av denna kluvna bild är en fortsatt strukturomvandling av branschen att vänta. Detta diskuterades vid ett seminarium hos KSLA den 9 april.

Text: PÅR LÄRKERYD

Den snabba globala urbaniseringen medför ett ökat behov av nya flerfamiljshus. Detta i kombination med ett ökande intresse för klimatsmart boende gör att träbyggandet kommer att öka. Den prognosen gör Mikael Eliasson, direktör för Svenskt Trä. Det ligger i tiden att bygga i trä och den globala efterfrågan förväntas öka med 13 procent fram till år 2025. Framför allt är det i Asien som befolkningen växer och nu när denna tillväxt framför allt sker i städer går man från låga enfamiljshus till höga flerfamiljshus. Detta kombinerat med att ljus nordiskt trä är trendmässigt rätt i denna del av världen gör marknadsprognosen god, menar Mikael Eliasson.

Svenska företag har en god framtid

Inför framtiden ligger den svenska trämekaniska industrin bra till produktivitetmässigt och svenska företag är dessutom framstående inom produktutveckling och innovation. Så svenska företag står sig sannolikt bra i den framtida konkurrensen. Två goda exempel på svenska företag som lyckats väl med sin trämekaniska industri är SCA Wood och

Derome. Bägge satsar stort på vidareförädling av trävaror, men var och en på sitt eget vis.

SCA har under de senaste tio åren satsat två miljarder kronor i sina sågverk och hyvlerier och ökat produktionen från 1,8 till 2,2 miljoner sågade kubikmeter. Samtidigt har SCA, för att öka produktiviteten, minskat antalet sågverk från elva till fem. SCA styr bort från grossister och riktar sig genom högre förädlingsgrad mot kunder inom industri och byggvaruhandel.

Derome, som idag är Sveriges största familjeägda träindustri, har siktet inställt ännu längre bort i förädlingskedjan. Runt sina fem betydligt mindre sågverksenheter växlar Derome upp förädlingen till färdig husbyggnation.

SCA och Derome har gjort två olika vägval. SCA med storskalighet och export i blickfånget medan Derome siktar på mot mindre volymer men med högre förädlingsgrad via egna svenska husbyggen. Dessa två exempel visar på bredden hos svensk träindustri och att det finns flera alternativa vägar till lönsamhet och framgång.

Bristen på råvara är ett hot

Mikael Eliasson ser framför allt en stor potential i Kina, USA och Nordafrika. Han anser samtidigt att vår export till dessa länder, som under de senaste 20 åren nästan tredubblats, riskerar stagnera på grund av bristen på inhemsk skogsråvara. Mikael Eliasson menar att vi har en marknadspotential som är större än råvarutillgången.

Läget i Sverige är dock inte unikt. Riktat vi blicken mot en gigant i sammanhanget, Kanada, blir likheterna stora. Den trämekaniska industrin i Kanada är mångdubbelt större än den svenska men även här syns en tillbakagång i produktionsvolym på grund av virkesbrist. Avverkningsvolymerna är på väg nedåt i Kanada på grund av skadeinsekter, bränder samt att statlig mark förs över till landets ursprungsbefolkning.

Det blir allt viktigare för den trämekaniska industrin i Nordamerika att säkerställa tillgången på skogsråvara och detta medför sannolikt att fler svenska sågverk är intressanta för uppköp av stora sågverksföretag från Kanada och USA, säger Lars-Göran Sandberg, vd för Timwood AB. Han är seniorrådgivare åt den kanadensiska sågverksjätten Canfor som nyligen köpte 70 procent av den svenska sågverkskoncernen Vida. Lars-Göran Sandberg ser enbart två områden

Seminariets moderator Lars Idermark (koncernchef Södra) i samtal med Mikael Eliasson (direktör Svenskt Trä) om utmaningen att öka tillgången på svensk skogsråvara. Foto: Pär Lärkeryd.

Marknadsutsikterna för sågade trävaror från Sverige ser mycket goda ut men vår export riskerar minska på grund av råvarubrist. Foton: Ylva Nordin.

i världen där ökade avverkningsvolymerna är möjliga: sydöstra USA och Ryssland. Men eftersom investeringar i Ryssland ses som mycket riskabla är det få som vänder blickarna ditåt. Istället satsar nordamerikanska sågverksföretag i södra USA samtidigt som de börjar kasta blickar över Atlanten för att möjliggöra sin fortsatta expansion genom förvärv i Europa. Detta ger dessa företag både en riskspridning av sin verksamhet och en möjlighet att nå nya kunder.

Megatrender gynnar svensk export

Sedan år 2000 har den globala produktionen av sågade trävaror ökat 17 procent och efterfrågan fortsätter att växa eftersom byggsystem i trä blir en viktig del i en framtida

bioekonomi. Klimatfrågan driver även en global trend mot naturlighet och ett flertal studier visar att kontakten mellan människa och trä har positiva hälsoeffekter. Det finns alltså flera megatrender i världen som gynnar svensk export av trävaror. För att vi ska klara att möta upp mot detta är det viktigt att säkerställa en hög framtida tillgång till skogsråvara. Det var bakgrunden till den paneldiskussion som avslutade seminariet om trämekanisk industri i en globaliserad värld. Deltagarna i panelen var överens om att en nationell satsning för ökad skogsproduktion är nödvändig. Eller som en av deltagarna så fyndigt formulerade saken: ”Vi måste våga använda resursen. Vi måste fälla ut vingklaffarna.”

Peter Mossbrant (vd Derome), Lars-Göran Sandberg (vd Timwood), Jerry Larsson (affärsområdeschef SCA Wood) och Mikael Eliasson (direktör Svenskt Trä) vid seminariet om framtiden för trämekanisk industri. Foto: Pär Lärkeryd.

Sverige har historiskt sett haft en framgångsrik skogssektor. Den framtida konkurrenskraften för skogssektorn kommer att avgöras av möjligheter att ytterligare öka förädlingsgraden i produkterna och att fortsätta upprätthålla en produktivitet i världsklass. Det betyder att rekrytering av kompetenta personer till näringen, akademien och myndigheterna blir en fortsatt central uppgift och att kunskaps- och kompetensförsörjningen även fortsättningsvis blir kritiska frågor för skogssektorn.

Det var en viktig utgångspunkt när KSLA år 2013 startade Kommittén för kunskaps- och kompetensförsörjning. Kommitténs uppdrag var att stärka konkurrenskraften och innovationsförmågan i svensk skogsnäring genom att:

- Lägga fram substantiella utbildningsförslag för den akademiska kategorin, som gör utbildningen mer relevant och förbättrar dess kvalitet och som därmed verkningsfullt bidrar till skogssektorns kompetensförsörjning.
- Föreslå nya kompetenshöjande samverkansformer, dels mellan utbildande och forskande institutioner, dels mellan sådana och skogsnäringens företag och organisationer.
- Analysera det framtida behovet av högre utbildning och diskutera åtgärder som kan bredda rekryteringsbasen och därmed underlätta kompetensförsörjningen.
- Inspirera till ökade insatser för skogsbrukets framtoning och attraktivitet, något som i förlängningen kan ge nya förutsättningar för branschens kompetensförsörjning.

Kommitténs arbete och rekommendationer dokumenterades i Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens Tidskrift *Skogsnäringens framtida kompetensförsörjning*, KSLAT nr 2-2015.

För att följa upp kommitténs rekommendationer upprättade KSLA:s skogsavdelning 2016 en arbetsgrupp vars arbete avslutades 2018. Seminariet som beskrivs här genomfördes för att säkerställa en kontinuerlig dialog framöver mellan SLU och näringen om de skogliga utbildningarna.

En viktig utgångspunkt för seminariet var Erland Mårlands skrift *Framtidens skogsakademiker: Skogsakademisk utbildning i ett tidsöverskridande perspektiv*, KSLAT nr 5-2018. Målet med seminariet var att hitta en modell för hur en kontinuerlig dialog mellan SLU och näringen kan se ut, en modell som ger mervärde för såväl akademien som näringen.

De presentationer som nämns i texten återfinns på KSLA:s hemsida under ”Tidigare aktiviteter”, sök efter 6 november 2018.

Medlemmar i kommittén, hela eller delar av mandattiden

Mats Sandgren (ordf.)
 Niklas Fogdestam (sekr.), Mellanskog
 Anna Alhgren, BillerudKorsnäs
 Anders Alanärä, SLU
 Carolina Berg Rustas, SLU
 Urban Bergsten, SLU
 Peter Högberg, SLU
 Pär Lärkeryd, Norra Skogsägarna
 Kajsa Nilsson, Södra Skog
 Mats Nilsson, Holmen Skog
 Ylva Norén, Landsbyggsdepartementet
 Ulf Sellgren, KTH
 Catharina Stenborg Blom, Landsbyggsdepartementet
 Jan Svensson, Näringsdepartementet
 Magnus Thor, Skogforsk
 Marcus Öhman, Näringsdepartementet

Birgitta Naumburg, akademijägmästare, KSLA